

PHILIPS 203U EN AFGELEIDE MODELLEN

Gidi Verheijen

Philips-radio's van het type 203U, 204U, 205U, 207U en 208U hebben veel gemeenschappelijke eigenschappen, maar verschillen ook in veel opzichten. Een serie artikelen zal deze U'tjes (en de ervan afgeleide modellen) belichten, te beginnen met de 203U.

Vooral toestellen in verzamelingen vormen hierbij een belangrijke bron van informatie.

De introductie van de 203U

De Philips 203U is de eerste vertegenwoordiger van een serie zogenaamde dwergontvangers met een wereldwijde verspreiding, in veel vormen en gedaanten. Met name het iets latere type 208U vinden we onder diverse merknamen en in verschillende behuizingen in heel veel landen, in een omvang die waarschijnlijk door geen enkel ander radiotoestel, van welke fabrikant dan ook, wordt geëvenaard.

De eerste (mij bekende) vermelding van de Philips 203U dateert van 15 januari 1941 en staat in het verslag van een voorbespreking tussen Philips Nederland en een Duitse organisatie met de lange naam *Vorprüfstelle Rundfunkgeräte-und Einzelteile-Industrie der Prüfungsstelle Elektroindustrie* [1]. In die bespreking komt de levering door Philips aan de orde van 50.000 stuks Zwergsuper van het type 203U voor export door Duitse en Oostenrijkse radiofabrikanten. Die fabrikanten hebben op dat moment nauwelijks capaciteit voor eigen productie van omroepoestellen, omdat hun bedrijfsvoering volledig gericht is op de productie van apparatuur voor oorlogsvoering, zoals radarapparaten en zendontvangers voor het leger. Zonder de beschikking over radiotoestellen dreigen ze hun sterke exportpositie te verliezen. Uiteindelijk resulteren de gesprekken in de levering door Philips van honderdduizenden *Verlagerungsgeräte*, gebaseerd op de chassis van o.a. de Philips

203U, 204U en 208U. (Een bruikbare Nederlandse term voor *Verlagerungsgeräte* heb ik helaas niet kunnen vinden.) Een later artikel zal het thema *Verlagerungsgeräte* in meer detail behandelen.

De Philips 203U is, samen met de 204U, in 1941 in de handel gebracht.

Het is een compact gebouwde ontvanger, van een klein formaat, voor de ontvangst van de midden-golf en de langegolf, uitgerust met de buizenset UCH21, UCL21, UBL21 en UY21 of UY1N, geschikt voor voeding uit gelijk- en wisselstroomnetten, ondergebracht in een bakelieten kastje en voorzien van een permanent magnetische luidspreker. De achterwand is van metaal en fungeert als antenne.

Voor een uitgebreide behandeling van de schakeling en de werking van het toestel verwijs ik graag naar het artikel van W. Martens in het RHT van 1990 [2].

Dit artikel beschrijft het uiterlijk van de 203U en enkele belangrijke onderdelen, gebaseerd op een inventarisatie van toestellen in verzamelingen en op onderzoek in archieven.

Uitvoeringen van de 203U

De servicedocumentatie van de 203U vermeldt 5 uitvoeringen (203U-01, -02, -09, -12 en -37). De verschillen tussen deze uitvoeringen hangen samen met het type van de toegepaste (permanent magnetische) luidspreker en de netspanning waarvoor het toestel is ingericht (zie het hoofdstuk Netspanning). Daarnaast bestaat er nog de uitvoering 203U-14, die in Tsjechië is gebouwd.

Toch moeten er veel meer uitvoeringen hebben bestaan. Dat valt af te leiden uit een, nooit officieel gepubliceerde, Philips-Apparatenlijst uit 1955 (een lange lijst van allerlei apparaten met de diverse uitvoeringen en hun buizenbezetting) [3], maar ook uit in verzamelingen aangetroffen toestellen (waardoor de 203U-19 bekend is, die niet in servicedocumentatie wordt genoemd). Zie bijgaande tabel.

Uitvoeringen Philips 203U			
Nr.	Servicedoc	Apparatenlijst	Verzamelingen
00		X	
01	X	X	
02	X	X	
09	X		
12	X	X	
13		X	
14	X	X	X
17		X	?
19		X	X
20		X	
22		X	
32		X	
37	X	X	
42		X	
46		X	
48		X	

- Philips 203U, het eerste type uit een serie zogenaamde dwergontvangers met een wereldwijde verspreiding. Het afgebeelde toestel is de uitvoering 203U-19, bestemd voor Zweden. Collectie: Till Banach, foto: Heribert Jung (Duitsland).

De typeplaatjes op toestellen van het type 203U vermelden behalve de type-aanduiding 203U maar zelden tevens een uitvoering. De vermelding van de uitvoering heb ik alleen aangetroffen bij de in Tsjechië gebouwde 203U-14 en de hiervoor genoemde, speciaal voor Zweden bestemde uitvoering 203U-19.

Het typeplaatje op een speciaal voor Denemarken bestemde 203U vermeldt weliswaar geen uitvoeringsnummer, maar vermoedelijk hebben we hier te maken met uitvoering 203U-17 (zie hoofdstuk Achterwand). De in Aken (Duitsland) gebouwde 203U kent geen uitvoeringsnummers, maar toont de identificatie Aachen Super 203U.

Zoals in de inleiding opgemerkt, zijn op de Philips 203U Verlagerungsgeräte gebaseerd, bestemd voor export door Duitse en Oostenrijkse radiofabrikanten onder hun eigen naam en met een eigen type-aanduiding. Deze toestellen zijn in 1941/1942 door Philips in Eindhoven in een afwijkend kastje gebouwd, met o.a. aan de voorzijde een brede middenstijl met daarin een ronde uitsparing voor het logo van de opdrachtgever. Ze zijn o.a. aan die brede middenstijl eenvoudig te herkennen. Voor deze op de 203U gebaseerde toestellen waren in totaal 12 opdrachtgevers. Zie bijgaande tabel "Verlagerungsgeräte" (203U).

"Verlagerungsgeräte" (203U)	
"Fabrikant"	Type
Blaupunkt	ZGW641
Brandt	S101ML
Braun	L4642GW
Eumig	422GW/ML
Graetz	54GW/ML
Horny	637L
Ingelen	142L
Opta Radio (Löwe)	609GW
Minerva	400
Nora	GW410L
TeKaDe	LES41GW
Zerdik	Z637L

● Ingelen 142L, "Verlagerungsgerät" met het chassis van de Philips 203U, gebouwd door Philips in Eindhoven in de periode 1941/1942. In de ronde uitsparing op de brede middenstijl is het logo van de Oostenrijkse radiofabrikant Ingelen aangebracht. Foto: Gerhard Heigl (Oostenrijk).

De modellen van de Philips-submerken Mediator en Siera (M100U resp. S100U) zijn gebaseerd op de Philips 203U en in meerdere uitvoeringen door Philips in Eindhoven gebouwd, echter te oordelen naar de codenummers op de afstemschalen (zie het hoofdstuk Afstemschalen) wel een paar jaar later dan het basistype 203U (waarschijnlijk in 1943). De al eerder genoemde Philips-Apparatenlijst uit 1955 maakt melding van de uitvoeringen Mediator M100U en M100U-02 en Siera S100U, S100U-01, -02, -04, -10 en -40. In verzamelingen zijn ook nog exemplaren van de uitvoering M100U-01 aangetroffen.

Net als de Philips 203U zijn de toestellen van de submerken geschikt voor de ontvangst van de middengolf en langegolf, maar er zijn ook enkele opvallende verschillen. Het meest in het oog springend is het houten kastje met een bekleding van geweven papiertouw. Ook de latere, op de 208U gebaseerde, modellen NSF H54U en Siera S54U hebben een dergelijk houten kastje, maar zijn tevens voorzien van metalen ornamenten op het front. De achterwand lijkt veel op die van de 203U, maar is iets hoekiger, passend bij het rechthoekige formaat van het kastje.

● Mediator M100U, gebaseerd op de Philips 203U, maar op diverse punten (kast, afstemschaal, chassis, achterwand) wel afwijkend van het basismodel. Foto: Torsten Stein (Duitsland).

Op de afstemschalen van de M100U en S100U ontbreekt het Philips-logo. In het midden zien we een ruitvormige figuur, die vooral voor Siera karakteristiek is. Alle mij bekende exemplaren van de M100U en S100U hebben afstemschalen voor de bestemming Finland of Zuid-Oost-Europa (Balkan) en bevinden zich voornamelijk in buitenlandse verzamelingen. Dat laatste is begrijpelijk, want het zijn exporttoestellen met het vermoedelijke productiejaar 1943. In dat jaar gold in ons land al geruime tijd een verkoopverbod voor radio-toestellen (te weten vanaf eind 1941). De meeste radiofabrikanten stonden vanaf eind 1941 op non-actief. Philips leverde vanaf 1942 niet meer aan de lokale markt, maar produceerde wel volop verder: voor het Ostspende-project, de Wehrmacht, de Verlagerung en voor de eigen export naar door

de bezetter goedgekeurde landen, met name de Scandinavische landen Denemarken, Zweden en Finland en Zuid-Oost-Europa en Zwitserland.

De M100U en S100U zijn uitgevoerd met een tussen de UBL21 en de gelijkrichtbuis gemonteerde weerstand. Deze weerstand heeft een functie in de voedingssectie, wordt bij geen enkele 203U (en 204U) aangetroffen, maar is wel standaard aanwezig bij de in dezelfde tijd als de M100U en S100U geïntroduceerde 208U (uitgezonderd bij de Tsjechische 208U-14 en 208U-45/P). Schema's duiden deze weerstand aan met R43.

• Weerstand R43 tussen de UBL21 en de gelijkrichter (hier de UY1N). Deze weerstand heeft een functie in de voedingssectie en wordt toegepast in de M100U en S100U. Deze weerstand is afwezig bij de 203U (en 204U), maar is wel aanwezig bij de 208U (behalve bij de Tsjechische 208U-14 en 208U-45/P).

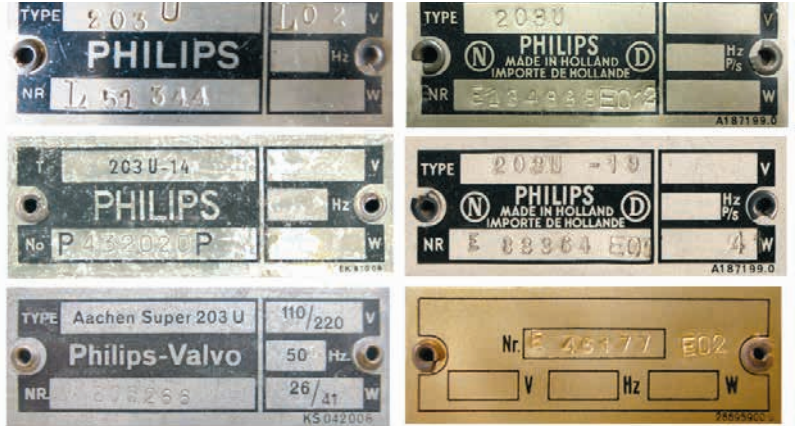
Typeplaatjes

Alleen de Tsjechische 203U-14 en de in Nederland geproduceerde 203U-19 (bestemd voor Zweden en uitgevoerd met een speciale achterwand) zijn voorzien van een typeplaatje dat de uitvoering vermeldt. Alle andere toestellen tonen niet meer dan de simpele type-aanduiding 203U en het is dan gissen of puzzelen om vast te stellen met welke uitvoering we in die gevallen precies te maken hebben. Dat geldt zowel voor de in België als voor de in Nederland gefabriceerde 203U.

De in Duitsland (Aken) gebouwde toestellen hebben een duidelijk identificatie in de vorm van een typeplaatje met de type-aanduiding *Aachen Super 203U*. De exporttoestellen voor de Duitse en Oostenrijkse radiofabrikanten (*Verlagerungsgeräte*) zijn herkenbaar aan een neutraal, goudkleurig typeplaatje. Op dit typeplaatje staat alleen een Philips-serienummer, maar niet de naam Philips, want die naam moest voor de buitenwereld gecamoufleerd worden. De goudkleurige typeplaatjes zijn ook bekend van

diverse Philips-submerken, zoals NSF, Siera, Mediator, Jura, Kosmos, Castilla en van toestellen die Philips tijdens WO II in opdracht van derden bouwde.

De diverse uitvoeringen van de Mediator M100U en Siera S100U vermelden op het goudkleurige typeplaatje wel uitvoeringsnummers van deze op de Philips 203U gebaseerde types.

- Typeplaatjes van modellen met een 203U-chassis, die door Philips zijn gebouwd. Van linksboven naar rechtsonder:
  - 203U (Leuven, België),
  - 203U (Eindhoven),
  - 203U-14 (Praag, Tsjechië),
  - 203U-19 (Eindhoven, bestemd voor Zweden),
  - Aachen Super 203U (Aken, Duitsland) en een
  - 203U-"Verlagerungsgerät" (Eindhoven).

Kastjes

Het kastje van de Philips 203U is van bakeliet. Enige tijd na de introductie blijkt het wenselijk voor de afvoer van de in het toestel geproduceerde warmte ventilatie-openingen aan te brengen. Deze ventilatie bestaat aanvankelijk uit 17 ronde gaatjes, aan de bovenkant bij de achterrand van het toestel. Iets later worden 17 ventilatiesleuven (met een verstevigingsconstructie) ingevoerd, voor een nog betere afvoer van de warmte.

- De eerste exemplaren van de 203U zijn zonder ventilatie-openingen uitgevoerd. Later zijn aan de achterrand van de bovenkant van de kast openingen aangebracht, aanvankelijk 17 gaatjes en nog weer later 17 sleuven met een verstevigingsrand.

De op de 203U gebaseerde *Verlagerungsgeräte* zijn zonder uitzondering voorzien van 17 ventilatiegaten.

De Mediator M100U en Siera S100U hebben houten kastjes (zie hoofdstuk over Uitvoeringen).

Achterwanden

Het is vaak lastig te bepalen of de afstemschalen, achterwanden, chassis of kastjes van een toestel origineel zijn c.q. of al die onderdelen wel van oorsprong bij elkaar horen. Bij toestellen uit de reeks 203U, 204U, 205U, etc. is het bepalen van de correcte identiteit van de achterwand doorgaans geen probleem, omdat bij deze toestellen op die achterwand het typeplaatje met de type-aanduiding is aangebracht. De vraag of die achterwand ook bij de andere onderdelen hoort is daarmee dan natuurlijk nog niet beantwoord. Bij mijn inventarisatie is gebleken dat met name de achterwanden nogal eens verwisseld zijn en in iets mindere mate ook wel de afstemschalen.

Bij het onderzoek van exemplaren van de 203U in verzamelingen is gebleken dat er minstens 11 verschillende achterwanden zijn toegepast, zoals weergegeven in bijgaande tabel. De nummering van die achterwandmodellen in deze tabel is van de hand van de auteur. Door het ontbreken van codenummers op de achterwanden en het ontbreken van gegevens in de servicedocumentatie is het in het algemeen niet mogelijk deze verschillende achterwanden te koppelen aan een uitvoeringsnummer van de 203U. De servicedocumentatie van de 203U vermeldt trouwens maar één code-nummer voor de achterwand (A1 358 15.0).

In Nederland gebouwde toestellen van het type Philips 203U zijn voorzien van een achterwand van het model 1, 2, 3, 4 of 5. De voor Zweden bestemde 203U-19 is een bijzonder geval. Het typeplaatje toont hier het uitvoeringsnummer 19 en het toestel heeft een speciaal voor Zweden ontworpen achterwand (en afstemschaal). In het midden van die achterwand (model 4) is de netspanningsconnector vastgeschroefd, die als veiligheidsmaatregel de stroomtoevoer verbreekt als de achterwand wordt weggenomen.

Vooralsnog is er voor de in België gebouwde 203U maar één achterwand bekend (model 1).

Bij de *Verlagerungsgeräte* op basis van de 203U zijn 3 verschillende achterwanden aangetroffen (model 3, 5 en 7). Model 5 bevat duidelijke merktekens van de bestemming Denemarken.

De in Tsjechië gebouwde 203U-14 kent maar liefst 4 (of wellicht nog meer) verschillende achterwanden (modellen 3, 8, 9 en 10).

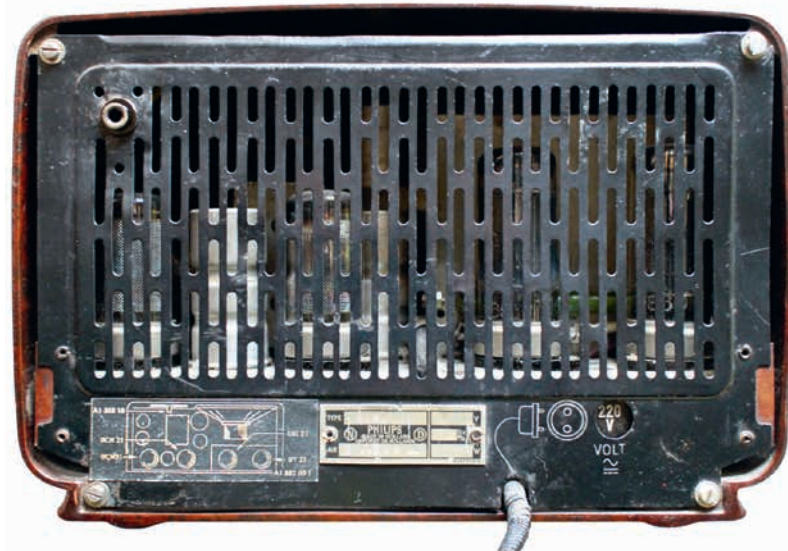
Bij de Aachen Super 203U is maar 1 achterwand gevonden (model 11). De Mediator M100U en Siera S100U hebben dezelfde achterwand (model 6).

Het zou te ver voeren hier alle achterwanden te bespreken of te tonen. In het kader van dit artikel wordt volstaan met de afbeelding van maar één van de vele achterwanden (model 2).

Achterwanden Philips 203U (en afgeleide modellen)

Model	Merk	Land	Type	Bestemming	Schaalnummer
1	Philips	België	203U	België	25
1	Philips	Nederland	203U	Nederland - Tsjechië	1 - 30
2	Philips	Nederland	203U	Nederland - diversen	1 – 24 - 30
3	Philips	Nederland	203U	Nederland - diversen	1 – 12 – 30 - 33
4	Philips	Nederland	203U-19	Zweden	13
5	Philips	Nederland	203U-17 ?	Denemarken	26
6	Mediator	Nederland	M100U	Balkan	33
6	Siera	Nederland	S100U	Finland	24
3	"Verlagerung"	Nederland	203U-EVA	export	-----
5	"Verlagerung"	Nederland	203U-EVA	Denemarken	-----
7	"Verlagerung"	Nederland	203U-EVA	export	-----
3	Philips	Tsjechië	203U-14	Tsjechië	-----
8	Philips	Tsjechië	203U-14	Tsjechië	-----
9	Philips	Tsjechië	203U-14	Tsjechië	-----
10	Philips	Tsjechië	203U-14	Tsjechië	-----
11	Philips-Valvo	Duitsland	203U-Aachen	Duitsland	-----

- Een van de vele achterwanden van de Philips 203U (model 2), met rechthoekige uitsparingen in het metaal van de achterwand, links- en rechtsonder, waardoor de gemonteerde pertinax plaatjes zichtbaar zijn. Foto: Hans op den Camp.

Wellicht is het zinvol, bij gebleken belangstelling, een complete behandeling van de achterwanden van de serie 203U tot en met 208U te presenteren, want de andere types uit de serie kennen deels weliswaar dezelfde, maar ook nog weer andere achterwanden dan de 203U. Dat laatste geldt in het bijzonder voor de 208U, die een nog groter aantal verschillende achterwanden kent dan de 203U (en 204U).

Meestal zijn de verschillen tussen de diverse achterwandmodellen overigens maar klein.

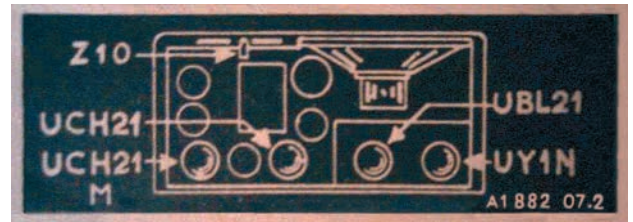
De achterwanden van model 1 en 2 verschillen links- en rechtsonder, op de plaats waar pertinax plaatjes zijn gemonteerd. Bij model 1 zijn die plaatjes verborgen, bij model 2 zijn die door een rechthoekige uitsparing in het metaal van de achterwand zichtbaar (zie de afbeelding van de achterwand in het voorbeeld).

De 'Zweedse' achterwand (model 4) valt sterk op met zijn midden op de achterwand vastgeschroefde netspanningsconnector. Bij de 'Deense' achterwand (model 5) zijn extra strippen pertinax aangebracht, vermoedelijk voor beveiliging en/of isolatie. Vermoedelijk hebben we hier te maken met de uitvoering 203U-17. Het uitvoeringsnummer 17 is bekend van andere voor Denemarken bestemde toestellen. Het typeplaatje vermeldt hier evenwel uitsluitend 203U en geen uitvoeringsnummer.

Model 3 ten slotte onderscheidt zich van de modellen 1 en 2 door een minder hoekige vorm van de achterwand links en rechts onder.

Buizenbezetting

De oorspronkelijke buizenbezetting van de 203U is UCH21, UCH21, UBL21 en UY21. Later wordt in plaats van de gelijkrichter UY21 ook wel de UY1N (met een andere buisvoet, maar elektrisch gelijkwaardig) toegepast. Het indicatielampje is een neonlampje (Z10, codenummer A1 358 18).

- Buizenbezettingen van de 203U met de gelijkrichter UY21 resp. UY1N. In beide gevallen is een neonlampje gemonteerd, met de identificatie A1 358 18 resp. Z10.

Netspanningen

Volgens de servicedocumentatie is aanvankelijk een klein aantal apparaten afgeleverd met een spanningscarroussel voor de spanningen 117 en 220 V (AC/DC). De 203U is echter ingericht voor de spanningen 125 en 220 V of 110 en 200 V. Deze laatste set spanningen geldt wanneer weerstand R38 (55 Ω) kortgesloten is. Philips heeft speciale papieren plaatjes met de aanduiding 110 en 200 V resp. 125 en 220 V in omloop gebracht, die op de spanningscarroussel (over de oorspronkelijke tekst 117 en 220 V) geplakt kunnen worden.

Vrijwel alle toestellen in verzamelingen blijken te zijn ingericht voor 125 en 220 V. Toestellen voor 110 en 200 V zijn niet aangetroffen. Slechts enkele toestellen van het type 203U hebben een spanningscarroussel die nog steeds de spanningen 117 en 220 V toont.

De uitvoeringen 203U-01 en -02 zouden volgens de servicedocumentatie geschikt zijn voor de spanningen 110, 125 en 220 V en de uitvoeringen 203U-09, -12 en -37 voor 150 en 220 V. Toestellen met dergelijke spanningscaroussels heb ik niet in verzamelingen kunnen ontdekken. De spanning van 150 V was destijds gangbaar in Roemenië en Bulgarije en kennelijk ook in Finland. Mogelijk waren de uitvoeringen 203U-09, -12 en -37 exporttoestellen voor die landen.

Afstemschalen

De Philips 203U kunnen we aantreffen met een groot aantal verschillende afstemschalen, afhankelijk van het land waarvoor het toestel was bestemd. Bijgaande tabel toont een overzicht van de in verzamelingen getraceerde afstemschalen. De servicedocumentatie van de 203U vermeldt uitsluitend de codenummers van de stationsnamschaal voor Nederland (A1 897 17.3) en België (A1 897 25.1) en niet voor exportbestemmingen.

De tabel is geordend volgens het codenummer van de schaal. Dat is waarschijnlijk tevens de chronologische volgorde waarin de schalen zijn ontstaan. In grote lijnen zal dat ook de volgorde zijn waarin de

Afstemschalen Philips 203U (en afgeleide modellen)

Merk	Land	Type	Bestemming	Codenummer	Schaalnummer
Philips	Nederland	203U	Nederland	A1 897 17.2	1
Philips	België	203U	België	A1 897 25.0	25
Philips	Nederland	203U-19	Zweden	A1 897 26.0	13
Philips	Nederland	203U	Noorwegen	A1 897 27.0	12
Philips	Nederland	203U	Finland	A1 897 28.0	24
Philips	Nederland	203U	Tsjechië	A1 897 29.0	30
Philips	Nederland	203U	Tsjechië	A1 897 29.3	30
Philips	Nederland	203U	Balkan	A1 897 30.2	33
Philips	Nederland	203U	Denemarken	A1 897 51.2	26
Philips	Nederland	203U-EVA	"Verlagerung"	A1 897 84.0	-----
Philips	Duitsland	203U-Aachen	Duitsland	A1 897 97.1	-----
Mediator	Nederland	M100U	Balkan	A1 898 29.2	33
Siera	Nederland	S100U	Finland	A1 898 30.1	24
Philips	Tsjechië	203U-14 / T203U		EK 890 06	-----

- *Afstemschalen van de Philips 203U en afgeleide modellen, geordend naar het codenummer van de afstemschaal (hetgeen vermoedelijk ook de chronologische volgorde is). De kolom "Land" geeft aan in welk land het toestel is gebouwd en de kolom "Bestemming" het land of de regio waarvoor de schaal is ontworpen (en waarvoor het toestel bestemd was). In de kolom "Schaalnummer" is het nummer vermeld, dat doorgaans rechtsonder op de afstemschaal te vinden is en dat correspondeert met de genoemde bestemming. Voor de overzichtelijkheid zijn de decimalen van de schaalnummers in de tabel weggelaten. Hier zijn namelijk alleen maar de cijfers vóór de punt relevant. Het cijfer achter de punt is slechts een volgnummer voor eventueel verschillende uitvoeringen van de schaal. Zo kennen we bijvoorbeeld voor de bestemming Balkan de schaalnummers 33.0, 33.1 en 33.3. Een eerder artikel in het RHT behandelt de codenummers en schaalnummers op afstemschalen van Philips-toestellen [4].*

betreffende toestellen voor het eerst in de handel of op de markt zijn gebracht. Voor de eerste 11 modellen is dat het jaar 1941.

Met zekerheid staat vast dat de in de inleiding genoemde Verlagerungsgeräte (in de tabel met 203U-EVA aangeduid) in het laatste kwartaal van 1941 en in 1942 zijn gemaakt.

Afgaande op de positie van de iets hogere schaalnummers van de M100U en S100U, kort voor die van de 208U in 1943, mag aangenomen worden dat het introductiejaar van de M100U en S100U zeer waarschijnlijk eveneens 1943 is.

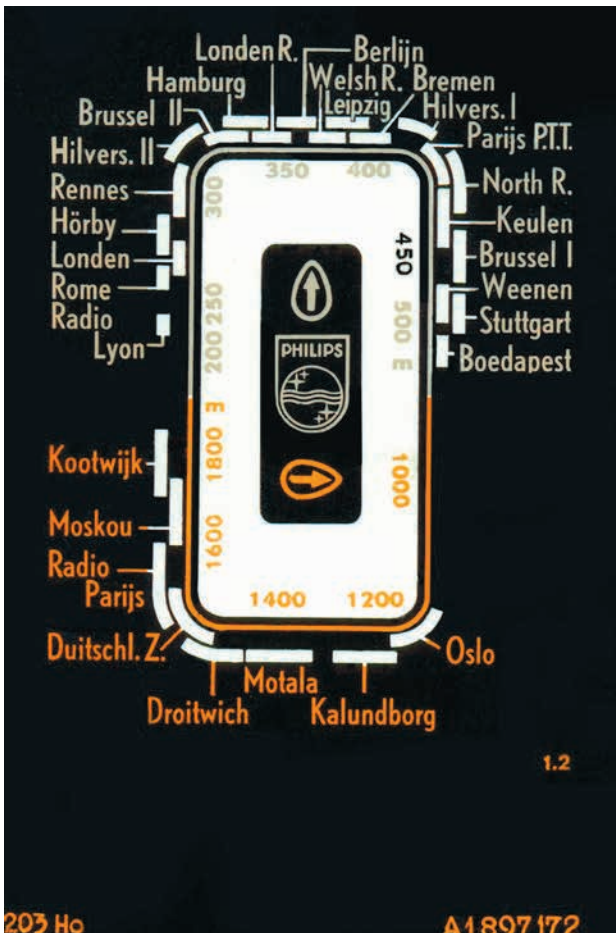
Het verschil tussen de in de tabel vermelde schalen voor Tsjechië (Bohemen en Moravië) met code-nummer A1 897 29.0 en schaalnummer 30.2 resp. A1 897 29.3 en schaalnummer 30.3 is maar gering. De meest opvallende verandering betreft de middengolf, waar de voor Tsjechië minder relevante zender Hilversum II heeft plaatsgemaakt voor de zender Bratislava, met vrijwel dezelfde golfengete.

De 203U en 204U hebben in veel opzichten hetzelfde uiterlijk en worden daarom nog wel eens met elkaar verward. De afstemschaal van een 203U verschilt echter sterk met die van een 204U. De eerste toont alleen maar zenders van MG + LG, de laatste zenders van MG + KG. Een sterk in het oog springend detail maakt het evenwel mogelijk in één blik vast te stellen of een afstemschaal bij een 203U of bij een 204U hoort. Dat detail betreft de stand van de pijlen op de afstemschaal, die correspondeert met de twee standen van de bandenschakelaar. Bij een 203U wijst de bovenste van de twee pijlen (voor de middengolf) namelijk naar boven, bij een 204U wijst deze naar rechts.

Spoelbussen

Het type 203U onderscheidt zich van de andere Philips U-toestellen uit de periode 1941-1946 door de banden die het kan ontvangen (MG + LG). Hoewel de schakeling van al die U-toestellen nagenoeg gelijk is, is er een duidelijk onderscheid in de toegepaste spoelensets. De antenne- en oscillatorspoelen bepalen immers welke banden ontvan-

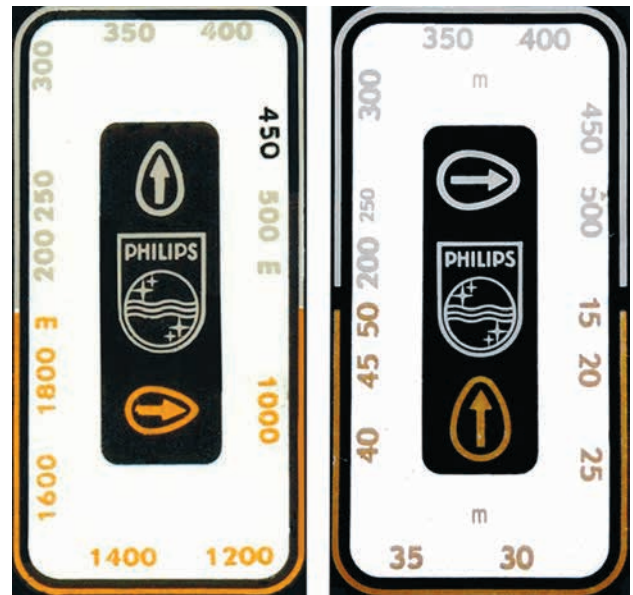

- Voorbeeld van een afstemschaal van een Philips 203U met bestemming Nederland. De bestemming blijkt uit het schaalnummer 1 (hier voluit 1.2) en de code 203Ho links onder op de schaal. Het codenummer van de schaal is A1 897 17.2.

gen kunnen worden. De servicedocumentatie van de 203U vermeldt voor de oscillatorspoelenset het codenummer 7100 en voor de antennespoelenset het codenummer 7110. Bij toestellen in verzamelingen zijn voor de oscillatorspoelen behalve dit codenummer 7100 ook de nummers 7101 en 7104 aangetroffen. Voor de antennespoelen is uitsluitend het codenummer 7110 gevonden. Deze codenummers zijn ook vastgesteld bij exemplaren van de M100U en S100U en de Tsjechische 203U-14. De servicedocumentatie van de Tsjechische T203U vermeldt overigens de codenummers 3711 resp. 3710.

Mede aan de hand van deze codenummers kunnen we vaststellen of in een toestel het juiste chassis aanwezig is. Verwarring van het chassis van een 203U met een 204U is niet mogelijk, als we letten op de codenummers van de antenne- en oscillatorspoelenset. De in Nederland gebouwde 204U's hebben het codenummer 7480 voor de antennesectie en 7490 of 7491 voor de oscillatorsectie.

De codenummers zijn aan de bovenrand van de spoelbussen gestempeld. Onderaan staan datumstempels, die aangeven in welke week en welk jaar

- Links het centrale gedeelte van de afstemschaal van een 203U (de bovenste pijl wijst naar boven), rechts het centrale gedeelte van de afstemschaal van een 204U (de bovenste pijl wijst naar rechts). De stand van de pijl komt overeen met de stand van de bandenschakelaar. De bovenste pijl behoort bij de middengolf. N.B. Bij de "Verlagerungsgeräte" en enkele Tsjechische types hebben de pijlen geen ovalen maar een strakkere vorm.

de spoelbus is geproduceerd. Dat betekent niet noodzakelijkerwijze dat het toestel ook kort daarna is gebouwd. Er kunnen namelijk weken en zelfs jaren zitten tussen de productie van een onderdeel en de inbouw ervan in een toestel. Zeker is wel dat het toestel is gebouwd na de op de onderdelen vermelde data.

- Spoelbussen van een Philips 203U. Links de spoelbus voor de oscillatorsectie met het codenummer 7101 en datumstempel 501 (week 50 1941). Rechts de spoelbus voor de antennesectie met het codenummer 7110 en datumstempel 12 (week 1 1942). Het chassis is dus in week 1 van 1942 (of later) samengesteld.

Inlevering van de Philips 203U in 1943

In mei/juni 1943 moesten alle Nederlanders, in opdracht van de bezetter, hun radio inleveren [5]. Naar schatting zijn toen 1000 exemplaren van de 203U ingeleverd. Een derde van de meer dan 1 miljoen in ons land aanwezige radiotoestellen is toen niet ingeleverd (en achtergehouden). Omdat de 203U in 1943 een heel jong toestel was en bovendien klein en gemakkelijk te verstoppen, mogen we gevoeglijk aannemen dat er van dit toestel naar verhouding veel meer exemplaren zijn achtergehouden.

Graag wil ik alle verzamelaars in binnen- en buitenland bedanken voor het aanleveren van gegevens en foto's van hun toestellen. Zonder hun hulp had ik dit overzicht niet kunnen samenstellen. Het toezenden van gegevens van toestellen van het type Philips 203U, 204U, 205U, 207U en 208U (en

daarvan afgeleide modellen) staat overigens nog steeds open.

Referenties

- [1] Bundesarchiv Berlijn, Archief R3101, dossier 33440, pag. 30-31
- [2] W. Martens, Het Philips ontvangtoestel type 203U ("Philetta"), RHT 54, september 1990, pag. 69-71
- [3] Archief Deutsches Technikmuseum Berlijn, Telefunken Archief, toegangsnummer I.2.60C, dossier 7351
- [4] Gidi Verheijen, Bijzondere informatie op afstemschalen van Philips-radio's, RHT162, september 2017
- [5] Gidi Verheijen, Het Radiotoestel in de Tweede Wereldoorlog, 2009

*Leeren zonder er bij te denken is verloren moeite.
Denken zonder er bij te leeren, is gevaarlijk. (Confucius.)*

CONDENSATORS

NACHTFEE-LEZING BIJ ARTHUR BAUER

Zoals in de evenementenagenda en in de rubriek Condensator van RHT 162 werd gemeld, heeft Arthur Bauer op 25 november 2017 lezingen gegeven over het Duitse Nachtfée-systeem. Zo'n 45 bezoekers waren speciaal voor dit onderwerp gekomen. Onder hen waren NVHR-leden die Arthur nog nooit bij hem gezien had. Een en ander leidde tot twee lezingen die goed bezocht werden. Wat hierbij opviel was dat het verhaal met zoveel aandacht gevolgd werd.

PIETER MATTHEUS BAKKER- DEPOT

Naar aanleiding van het hernoemen van een radio-depot bij Beeld en Geluid in Hilversum in het Pieter Mattheus Bakker-depot heeft de redactie van het blad Aether in uitgave nummer 126 van januari 2018 over het onderzoeksproject van Ed Plevier (dat in RHT 162 gepubliceerd is) de volgende opmerking geplaatst:

"Vanaf eind 2016 onderzocht hij met Ed Plevier de technische staat van Idzerda's PCGG-zender, die bij Beeld en Geluid in het depot staat. Samen toonden ze aan, dat de huidige museale zender niet te dateren is op 1924, maar dat het object de – uit PCGG-zender onderdelen gebouwde – PF11DZ-zender is, die Idzerda van 1931 tot 1932 gebruikte

om zijn programma *Nachtuilen* op de middengolf uit te zenden."

BEZICHTIGEN VERZAMELING

Gerrit Hovius in Vroomshoop heeft ons gemeld dat u zijn verzameling op afspraak kunt komen bezichtigen.

U kunt telefonisch een afspraak maken via 0546-643245, gsm 06-30361552 of via e-mail adres kehege@hotmail.com

OPROEP VOOR VERSTERKERLIEFHEBBERS

Beste medehobbyist, geënthousiasmeerd door de vier artikelen van Pieter van Veelen heb ik het plan opgepakt om de versterker te gaan bouwen. Bij mijn zoektocht naar buizen kwam ik via een advertentie in dit blad terecht bij Peter de Boer. Hij vertelde me dat er meer mensen bezig waren met de bouw van de versterker. Ik zou het fijn vinden om ervaringen uit te wisselen, tips te krijgen en te geven. Nu is daar binnen de site van de NVHR geen ruimte voor. Daarom leek het me een goed idee daar een WhatsApp groepje voor te formeren. Hierbij de vraag, als je het ook een goed idee vindt, je aan te melden door mij een berichtje te sturen. Dan voeg ik je toe.

Met vriendelijke groet, Hans van de Loo, 06-44364963, e-mail Hansvandeloo@gmail.com